

YKSITYISYYDEN ARVO

Juha Räikkä

Turun yliopisto, filosofia

jraikka@utu.fi

Yksityisyyttämme voidaan loukata

1. hankkimalla tai levittämällä meitä koskevia henkilökohtaisia tietoja ilman lupaamme
2. tunkeutumalla henkilön elämään joko tarkkailun tai häirinnän keinoin
3. syyllistymällä kunnianloukkauksiin tai henkilön identiteetin varastamiseen.

Joskus ajatellaan, että ”oikeus yksityisyyteen” koostuu joukosta hyvin erilaisia oikeuksia.

Yksityisyys ja normit

Tavanomaisia sosiaalisia normeja, joilla yksityisyyttä suojataan, ovat esimerkiksi normit:

-”toisten henkilökohtaisia tietoja ei saa luvatta selvittää eikä luovuttaa eteenpäin”

-”kotirauhaa on kunnioitettava”

-”ihmisten seuraaminen on väärin”

Monet yksityisyysnormien vastaiset teot ovat myös muiden moraalinormien vastaisia.

Mitä asioita yksityisyys suojaa?

1. Konkreettisia haittavaikutuksia vältetään kunnioittamalla yksityisyyden suojaa
2. Kunnioittamalla oikeutta yksityisyyteen mahdollistetaan toiminnan vapaus
3. Kunnioittamalla toisten yksityisyyttä vältetään noloja tilanteita ja häpeää

On tilannekohtaista, mitä tietyn yksityisyysnormin loukkaamisesta seuraa.

”Vaikutelma-argumentti”

- Vaikutelma-argumentin mukaan yksityisyysnormien loukkaukset ovat väärin siksi, että ne haittaavat ihmisten ponnisteluja tietyn vaikutelman aikaansaamiseksi tai jopa estävät nuo ponnistelut – tai vaihtoehtoisesti pakottavat meidät antamaan jonkun vaikutelman.
- Yksityisyys mahdollistaa niiden mielikuvien hallinnan, joita muilla ihmisillä meistä on, vaikka ”editointioikeudella” onkin tietysti rajansa.

Yksityisyys ja vaikutelmat

- Itsensä esittäminen muille on helpompaa, jos nautimme yksityisyyden suojasta.
- Mielikuvien hallinta taas on tärkeää sosiaalisten suhteiden ylläpitämisessä.
- Erilaiset sosiaaliset suhteet edellyttävät meidän tuovan esiin eri puolia itsestämme.
- Vaikutelmien luominen voi kuulostaa teennäiseltä, mutta ei yleensä ole sitä.

Yksityisyys ja hyvät tavat

- Vaikutelmia hallinnoimalla voimme tarjota sosiaalisen kanssakäymiseen *oikeanlaiseksi katsomamme sosiaalisen persoonan*.
- Omien ajatusten raportointi suodattamattomina muille ei aina ole hyvien tapojen mukaista.
- Paitsi rikkomalla yksityisyysnormeja myös muulla huonolla käytöksellä voidaan vaikeuttaa toisten ihmisten kykyä hallita vaikutelmia.

Tarinan opetus

- Yksityisyys on arvokasta hyvin arkisissa yhteyksissä – se on arvokasta kaikkialla ja koko ajan – ei ainoastaan tilanteissa, joissa käsitellään ”arkaluonteisia asioita”, ”henkilökohtaisia tietoja” tai ”ihmisten yksityisasiota”.
- Kun esitämme yksityisyyden suojaan kavennuksia, ehdotus koskee meidän jokaisen arkea, joka voi ehdotuksen myötä muuttua.

Yksityisyys kaventuu?

- Kasvojen tunnistus kaduilla ja rakennuksissa
- Kanta-asiakas- ja maksukortit: algoritmi tietää jo
- Big Data ja anonymisoinnin vaikeudet
- Matkapuhelinten ja autojen paikallistaminen
- Lääkärit yhteistyöhön poliisien ja työnantajien kanssa
- Potilastietoja sisältävät rekisterit (Kanta) ja biopankit
- Nettikampanjat jossa epäillyt nimetään
- Adressit: ellet ole puolellamme, olet meitä vastaan
- Kulutus- ja kierrätyskäytöksen tarkkailu
- Facebook, Google, turvatarkastukset, sähköpostien tarkkailu, huumetestit, ”keltainen lehdistö” jne.

Kiitos!